

Drabbade föräldrar besökte riksdagen

Desirée Lilja (längst t h) var en av initiativtagarna till seminariet i riksdagshuset om barn och självmord. I famnen har hon en bild av dottern Karolina som tog sitt liv i november 2021, tolv år gammal. Längst till vänster står Linda Olofsson som har en bild på sin son Max som tog sitt liv i november 2024 vid 13 års ålder. Bredvid henne står Malin Magnusson vars 18-årige son Moses avled i cancer i oktober 2021. Moses hade högfungerande autism och besvärligt i skolan. Därefter Jennie Jakobsson. Hennes dotter Bryna, 11 år, tog sitt liv på nyårsdagen 2022. I mitten riksdagsmännen Christian Carlsson (KD) och Gustaf Lantz (S). Carlsson är ordförande i socialutskottet. Lantz är ledamot. Närmast Desirée Lilja står Claes Jenningers 13-årige son Måns som tog sitt liv i april 2005.

Suicid ökar bland svenska barn upp till 14 år. Elinor Torp och Desirée Lilja, som skrivit en bok om hur den dåliga skolmiljön påverkar, ordnade ett seminarium i riksdagen om barn och självmord. Många var intresserade, men bara ett fåtal riksdagsledamöter dök upp.

En regnig onsdagsförmiddag i oktober står fem föräldrar i ett pampigt mötesrum högst upp i Riksdagshuset i Stockholm. De håller i varsitt inramat fotografi: bilder på deras barn, som inte längre lever. Ovanstående scen är ett av många starka intryck från ett seminarium som hölls i riksdagen den 22 oktober, med rubriken "Barn och självmord". Närmare 70 personer som kämpar för en bättre skola, bättre barnpsykiatri – och färre självmord bland barn – hade samlats för att stämna av läge och utbyta erfarenheter.

Idén till mötet kommer från journalisten och författaren Elinor Torp och Desirée

Lilja. Desirées dotter Karolina tog sitt liv i november 2021, vid bara tolv års ålder. Karolinas korta liv och omständigheterna som ledde fram till hennes suicid skildras i boken "Flickan i korridoren" av Elinor Torp. Boken, som släpptes förra hösten, kan beskrivas som en stridsskrift mot en havererad skolpolitik. I boken får Karolina exemplifiera att det framför allt är tysta och stillsamma flickor med särskilda behov som hamnar i kläm i dagens skola. Karolina hade sannolikt en autismdiagnos, men det utreddes aldrig.

"Flickan i korridoren" fick stor uppmärksamhet. Recensionerna var översvallande och första upplagan såldes slut snabbt. Förgätmigej skrev om Karolina och hennes mamma Desirée i nummer 4/2024. Men för Desirée var boken ingen slutpunkt. Snarare ett verktyg för att försöka åstadkomma en verklig förändring av skolmiljön.

– Tidigare i år gjorde jag en insamling och delade ut "Flickan i korridoren" till alla 349 ledamöter i Sveriges riksdag.

Vi vill försöka väcka beslutsfattarna att agera i skolfrågan.

Seminariet i riksdagshuset kom till stånd tack vare några ledamöter i socialutskottet, Christian Carlsson (KD) som är utskottsordförande och Gustaf Lantz (S) som är ledamot. De var de som stod som värdar.

– Det finns inkännande och bra politiker som är villiga att lära sig mer om de här frågorna, säger Desirée Lilja.

Vilka förändringar vill ni se?

– Politikerna måste förstå att det behövs fler, inte färre, vuxna i skolan. Det krävs människor för att jobba med människor. Och det måste förstås avsättas pengar till det, säger Desirée.

– Ett annat krav är att återinföra skolhälsovården, som avskaffades 2011 när den nya skollagen trädde i kraft. Då försvann massor med kompetens och det blev svårare att upptäcka barn som mår dåligt.

"Varför händer det inget?" Karolinas före detta skolkamrater Hedda, Sofia och Keyla skrädde inte orden när de konfronterade socialminister Jakob Forssmed om barns psykiska ohälsa.

Seminarier fick extra svärta och aktualitet av den senaste statistiken över antalet suicid i Sverige, presenterad av Socialstyrelsen och Nationellt centrum för suicidforskning och prevention (NASP). 2024 års siffror visar en svag men ändå nedgång av antalet suicidfall, i alla åldersgrupper utom en: det är den allra yngsta kategorin, barn från 14 år och nedåt. Där har det skett en märkbar ökning: från tio dödsfall år 2023, till 16 förra året.

– Vi ser en trendökning av självmord i gruppen 0-14 år, konstaterade Elinor Torp, som var först ut på talarlistan i riksdagshuset.

Elinor har själv två barn, sju och femton år, som bägge har fått diagnosen autism. Hon beskrev målande hur hon stängas med skolan för att försöka få adekvat hjälp till sina barn. Samtidigt som skolans arbetsmiljö – "bullrigare än i verkstadsindustrin" – försvårar stödinsatserna.

Socialminister Jakob Forssmed (KD) gästade seminariet och talade bland annat om att regeringen ökar anslagen till forskning och till förebyggande arbete om suicid.

Jakob Forssmeds engagemang i frågan föreföll äkta. Men han kunde ändå inte riktigt möta det missmod och den förtvivlan som hördes från de unga elever, kamrater till Karolina, som också var på plats i riksdagshuset. De fick chansen att ställa frågor till socialministern.

– Vad är det för värld vi lever i när en tolvåring mår så dåligt i skolan att hon

väljer att avsluta sitt liv? Ni ser köerna till BUP och ni ser statistiken för barns psykiska ohälsa. Varför gör ni inget, undrade en flicka.

Förutom barnen, och politikerna, fanns en imponerande skara av experter på plats. Bland annat forskaren och överläkaren Svenny Kopp, en av Sveriges främsta auktoriteter på unga flickors psykiska hälsa. Och Sophie Ekman, tidigare mångårig skolöverläkare i Stockholms stad.

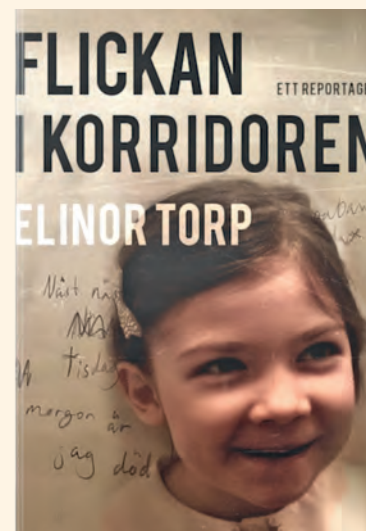
Nationalekonomen Ingvar Nilsson var med på länk – han har gjort beräkningar som visar att samhället får en merkostnad på över 200 miljarder kronor för de tiotusentals elever i varje årskull som hamnar i psykisk ohälsa och utanförskap.

– Att sätta in förebyggande åtgärder anses vara dyrt. Men det lönar sig på sikt, konstaterar Ingvar Nilsson.

Och så var det de efterlevande föräldrarnas vittnesmål. Fem mammor och pappor som berättade om sina söner och döttrar som inte orkat leva. Porträtten på deras barn överlämnades till socialutskottets representanter Christian Carlsson och Gustaf Lantz, som en påminnelse om att det är livsviktiga angelägenheter de beslutar om.

Linda och Christian Olofsson hade rest upp till Stockholm från Ulricehamn för att delta i seminariet. Deras 13-åriga son Max tog sitt liv i november 2024.

Föräldrarna kopplar Max suicid till skolmiljön. De är mycket kritiska till passiviteten från Ulricehamns kommun och från skolan där Max gick.

Boken "Flickan i korridoren" tar sin utgångspunkt i tolvåriga Karolinas suicid. Hon för illa av skolmiljön. "Hjälpen" hon fick var att placeras i skolkorridoren, för att undkomma larmet i klassrummet.

– Det är för sent att rädda Max, men kanske kan vi hjälpa andra elever. Jag känner ändå ett visst hopp när jag ser folk komma samman så här, säger Linda Olofsson.

Desirée Lilja är nöjd med dagen, men tycker att fler riksdagsledamöter borde ha varit där.

– Vi hade hoppats på stor uppslutning från folkvalda som sitter i social- och utbildningsutskotten. Men hur många var det som kom, sex eller sju? Det är alldeles för få, säger Desirée Lilja.

Text och foto:
Erik Ohlsson